

Kędzierzyn-Koźle

**Współpraca bilateralna
w ramach
Polsko-Szwajcarskiego
Programu Rozwoju
Miast**

29.08.2025 r.

fot. R. Pulkowski

Głównym celem Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy jest zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych w Unii Europejskiej i w Polsce dzięki dalszemu wzmocnieniu współpracy dwustronnej pomiędzy Szwajcarią a Polską. Celem Programu jest podniesienie jakości życia mieszkańców średnich miast w Polsce, a poprzez to, zmniejszenie różnic społeczno-gospodarczych w kraju.

Całkowity budżet Programu wynosi ponad 375 mln CHF, w tym 320 mln CHF wsparcia szwajcarskiego oraz wkład krajowy. Dwa główne filary Programu:

- Polsko-Szwajcarski Program Rozwoju Miast – 328 mln franków szwajcarskich (278 mln wkładu Szwajcarii i 49 mln wkładu Polski),
- Program Badania Naukowe i Innowacje – 41 mln franków szwajcarskich (35 mln wkładu Szwajcarii i 6 mln wkładu Polski),

Z **Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast** zostaną sfinansowane projekty wspierające zrównoważony rozwój ukierunkowany na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo oraz wzmacniające zarządzanie strategiczne w miastach. Przewidziano też wymianę dobrych praktyk z partnerami szwajcarskimi.

Środki przeznaczone na współpracę bilateralną dla jednostkowego projektu: 150.000 CHF

Instytucje zaangażowane w projekt w Szwajcarii i Polsce:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss State Secretariat for Economic Affairs SECO

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Embassy of Switzerland in Poland

ENCO
urbaplan

Kędzierzyn-Koźle

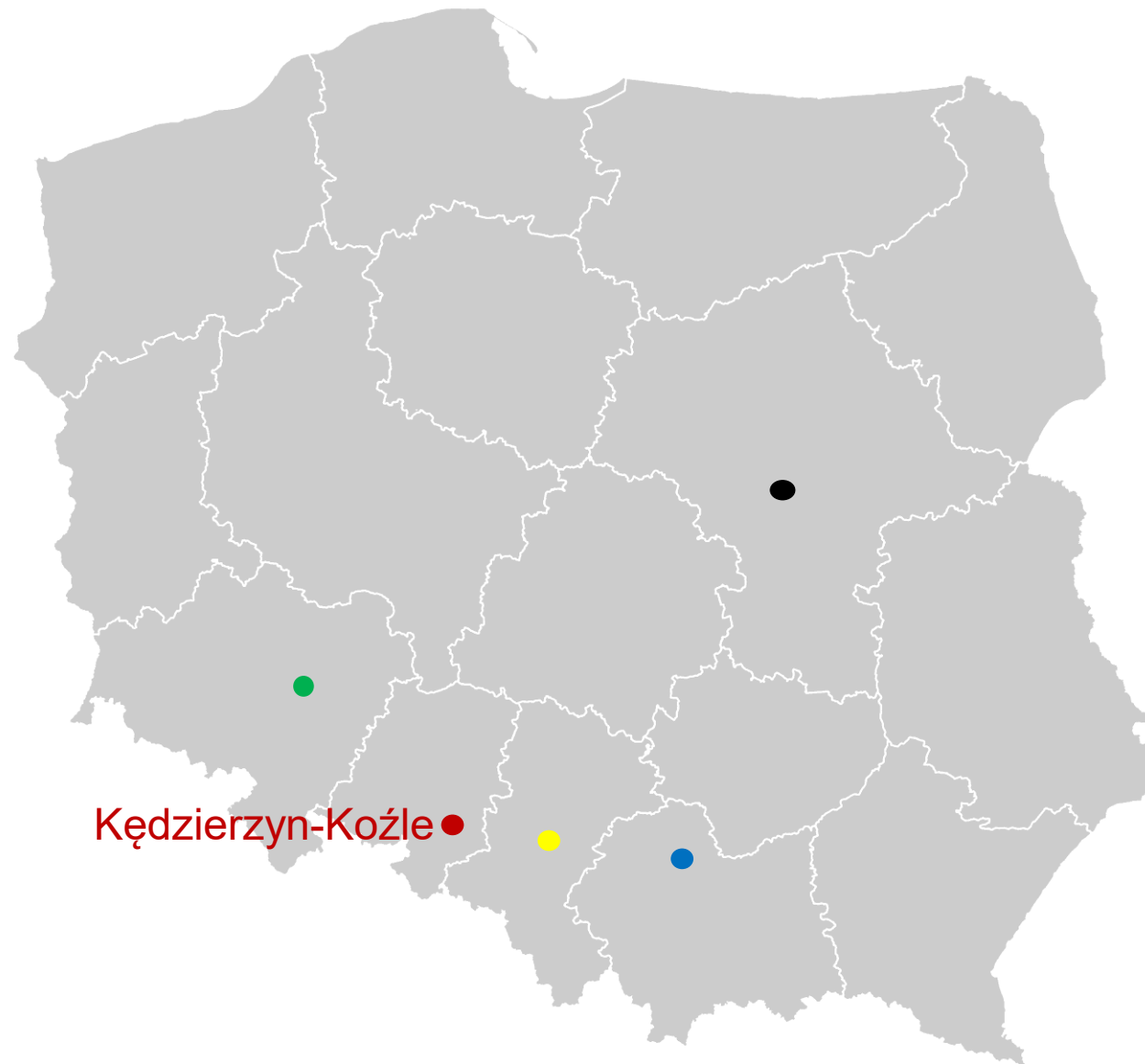
Liczba mieszkańców: 53.849 (GUS, 31.12.2024)

Powierzchnia: 123,4 km²

Lokalizacja: woj. opolskie; 27 km do A4; lotniska: **Katowice** (103 km), **Kraków** (142 km), **Wrocław** (137 km), **Warszawa** (354 km) - dojazd autem 3:51 godz., pociągiem 4:30 godz.

Rola miasta w regionie: funkcja subregionalna, miasto o charakterze przemysłowym - profil chemiczny

Miasta partnerskie: Kałusz (UA) – 2015, organizacja kolonii letnich dla dzieci, pomoc materialna w czasie wojny, inicjowanie kontaktów gospodarczych; Přerov (CZ) – 2012, wizyty i rewizyty władz z okazji świąt miejskich; Racibórz (PL) – 2005, coroczne przygotowywanie imprezy „Pływadła” czyli spływu na byle czym Odrą od Raciborza do Koźla, długość trasy 40 km. To największe tego typu wydarzenie w Europie, organizowane w tym roku po raz 26.

<https://youtu.be/dIdjiSzNgXo?si=iwhKWZ3TTGubehiu>

Tożsamość i potencjał

Kluczowe sektory gospodarki i lokalne specjalizacje:

Na terenie miasta dominuje **przemysł chemiczny**. Grupa Azoty „Kędzierzyn” S.A i 10 innych zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii definiują przemysłowy charakter miasta. Rozwinięty jest także **przemysł maszynowy** (Famet S.A, KOFAMA „KOŹLE” S.A.) wspierający m.in. przemysł chemiczny czy odnawialne źródła energii oraz **przemysł stoczniowy** (Damen Shipyards Koźle) oparty na bliskości Odry i dawnego portu rzeczno-jezernego. Rzeki Odra, Kłodnica i kanały wykorzystywane są turystycznie (kajaki, wędkarstwo, carawaning, rejsy wycieczkowe statkiem). Mimo rozwiniętego przemysłu miasto postrzegane jest jako „zielone” (45 % powierzchni zajmują lasy) jest tu także 5 parków miejskich, w tym 2 zabytkowe.

Edukacja ponadpodstawowa- kierunki rozwoju zawodowego:

Organizacja szkolnictwa na poziomie ponadpodstawowym to zadanie Starostwa Powiatowego w Kędzierzynie-Koźlu (partnera projektowego Gminy). Funkcjonuje tu 6 szkół średnich. Młodzież kształci się m.in. na kierunkach: technik żeglugi śródlądowej, technologii chemicznej, logistyki, mechaniki, automatyki, spawalnictwa, energii odnawialnych, informatyki, kolejnictwa i wielu innych. Wszystkie kierunki objęte są patronatami lokalnych firm. Wartym odnotowania jest klasa mundurowa. Kadeci zdobywają wiedzę o podstawowych uwarunkowaniach służby żołnierza, policjanta i strażaka. Przechodzą szkolenia obywatelskie i bojowe.

Genius loci

Kędzierzyn-Koźle to Młode Miasto z wielowymiarową historią, które powstało 15.10.1975 roku z połączenia czterech miast i trzech wsi. Choć formalnie młode – w tym roku obchodzi swoje 50-lecie – niesie ze sobą niezwykle bogatą historię, zróżnicowaną tożsamość i dynamicznie rozwijającą się współczesność. Każda z jednostek wnosi do miejskiej mozaiki coś wyjątkowego: **Koźle** – historyczna część miasta z XIII-wieczną wieżą mieszkalno-obronną, relikdami pruskiej twierdzy i urokliwymi plantami. **Kłodnica** – rozwijała się dzięki Kanałowi Kłodnickiemu i portowi rzecznomu, niegdyś jednemu z największych w Europie. **Kędzierzyn** – przemysłowe serce miasta, którego rozwój zawdzięczamy kolei i przemysłowi chemicznemu. To tu narodziła się siatkarska potęga – ZAKSA Kędzierzyn-Koźle, trzykrotny triumfator Ligi Mistrzów. **Sławięcice** – dawna posiadłość rodu Hohenlohe, dziś miejsce pamięci o trudnej historii – istniała tu filia obozu Auschwitz-Birkenau. Wartym wspomnienia jest dr Robert Koch, odkrywca prątka gruźlicy i laureat Nagrody Nobla w 1905r., który pracował w sławięcickim szpitalu (obecnie to zabytkowy obiekt pełniący funkcję hotelu). Kędzierzyn-Koźle to miasto z największym wzrostem terenów chronionych i zielonych w ostatniej dekadzie (spośród 19 miast uczestniczących w Programie Rozwoju Miast).

Nasz projekt w PSPRM

Tytuł: Regeneracja Kędzierzyna-Koźła. Społeczne, środowiskowe i kulturowe inicjatywy na rzecz rozwoju Młodego Miasta

Najważniejsze działania: Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży (programy, edukacja, infrastruktura), Aktywności społeczna (konkursy grantowe, Centrum Młodzieżowe, wsparcie Centrum Seniora i Centrum Organizacji Pozarządowej i Wolontariatu, dostępność cyfrowa - panel konsultacji społ.). Zaopiekowane grupy wykluczone, aktywne kulturalnie i sportowo (door-to-door, teleopieka, streetworkerzy, wzmocnienie Ośrodka Wsparcia Dziennego dla Osób z Zespołem Otępiennym, zajęcia artystyczne dla dzieci z Ukrainy, mityngi lekkoatletyczne oraz zajęcia taneczne dla osób z niepełnosprawnością). Bezpieczeństwo osobiste (monitoring, oświetlenie miejskie, doposażenie straży pożarnej, programy edukacyjne dla dzieci – bezpieczny pieszy i seniorów – karta rowerowa 2.0) i środowiskowe (nowe zielone przestrzenie, zielone dachy, program retencjonowania wody wraz z pilotażem, termomodernizacje budynków szkół, fotowoltaika). Ekologiczny transport (trasy rowerowe, autobusy elektryczne, konkurs architektoniczny na przebudowę śródmiejskiej ulicy, dokumentacja techniczna inwestycji drogowej dla wyprowadzenia ruchu z centrum miasta).

Rezultaty: Miasto dostępne i zintegrowane społecznie. Miasto współtworzone przez mieszkańców. Miasto zielone, ekologiczne, bezpieczne.

Całkowity budżet projektu: 80.726.400,00 PLN (17.939.300 CHF)

Współpraca bilateralna w PSPRM

Nasza motywacja: Kędzierzyn-Koźle chce otworzyć się „na nowe”. Zależy nam na poznaniu skutecznych rozwiązań, ich wdrożeniu lub adaptowaniu do lokalnych warunków, inspirowaniu się nimi. Chętnie wymienimy się doświadczeniami w zarządzaniu. Będziemy dążyć do nawiązania nowych, samorządowych przyjaźni, częstując naszego Szwajcarskiego Partnera wyśmienitych pączkami z pobliskiej piekarni ☺

Cel, który chcemy osiągnąć: zdobyć wiedzę, wdrożyć sprawdzone i przepracowane pomysły, stworzyć realne partnerstwo, które przetrwa dłużej niż SPARM.

Nasze doświadczenie i atuty jako partnera: Miasto z racji swojej historii i położenia stanowi wielokulturowy tygiel. Przeplata się tu kultura polska, niemiecka, śląska, romska i kresowa. Jesteśmy otwarci i przyjaźni, integruje nas sport, pasjonuje zwłaszcza piłka siatkowa. Mamy bardzo bogate doświadczenia dot. pomocy społecznej, nakierowanej w szczególności na seniorów i chętnie się nimi podzielimy. Świadomi zachodzących zmian demograficznych widzimy konieczności zabezpieczenia interesów wszystkich mieszkańców. Stąd, w najbliższych latach w „Młodym Mieście” dla równowagi skoncentrujemy się na potrzebach i oczekiwaniach najmłodszego pokolenia mieszkańców. Chcielibyśmy, aby nasz Partner stał się dla nas mentorem na tym polu działań.

Obszary i formy współpracy

1. ŚRODOWSKO - Opracowanie rozwiązań retencjonowania wody, możliwych do implementacji na: POZIOMIE MIESZKAŃCÓW, tj. troska o zielenie osiedlową, ogródki przydomowe. W Szwajcarii „sąsiedzkie ogródki działkowe” są niezwykle popularne, znajdujemy więc powody sądzić, że są tam wprowadzone formy małej retencji; oraz na POZIOMIE GMINY, tj. systemy odbioru wody opadowej i przekierowanie jej na skwery i parki miejskie. Potrzeba: Wsparcie doradcze eksperckie/ branżowe, pogładowe dokumentacyjne projektowe, wizyty i rewizyty studyjne w terenie.

2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA - Trudno zmienić postawy starszego pokolenia, ale wciąż mamy szanse ukształtować światopogląd dzieci i młodzieży. Integrację i budowę więzi proponujemy oprzeć o sport. Klubu siatkarski ZAKSA KĘDZIERZYN-KOŹLE to dobra baza, aby wokół tematu zgromadzić młodzież, dla której chcielibyśmy przygotować Młodzieżowe Centrum Spotkań - start-up przedsiębiorczości obywatelskiej, gdzie inicjowane będą projekty/ inicjatywy dla tej grupy odbiorców (jak np. Zukunftsrat U24: Ein Bürger: innenrat für junge Menschen in der Schweiz). Potrzeba: Wsparcie techniczno-organizacyjne, programowe wraz z wizytami studyjnymi. Know-how organizacji przestrzeni oraz opracowania atrakcyjnego programu aktywności (w tym warsztaty z udziałem obu miast).

3. ZDROWIE - Szwajcaria kładzie nacisk na łatwy dostęp do usług zdrowia psychicznego od Podstawowej Opieki Zdrowotnej po specjalistyczną pomoc. System ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży opiera się na podejściu holistycznym. Nacisk kładziony jest na normalizację kwestii zdrowia psychicznego i destygmatyzację leczenia. Potrzeba: Liczymy na nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami specjalizującymi się w pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży. Transfer wiedzy i najlepszych praktyk, udział we wspólnych inicjatywach badawczo-rozwojowych dot. innowacyjnych narzędzi diagnostycznych oraz metod leczenia.

Od czego możemy zacząć?

Propozycja pierwszych kroków:

I kw. 2026 r. - Określenie grup roboczych po stronie szwajcarskiej i polskiej do kontaktów w wyznaczonym obszarze lub obszarach wsparcia (zespoły, dane kontaktowe, preferowane formy i sposoby komunikacji).

I kw. 2026 r. - Przygotowanie materiałów o zasobach/potencjałach/doświadczeniach obu Stron w zakresie obszaru/ów wsparcia (baza do rozmów). Poznanie możliwości wsparcia i oczekiwań Partnera Szwajcarskiego.

II kw. 2026 r. - Opracowanie ramowego harmonogramu prac (formy współpracy oraz możliwe terminy) akceptowalnego przez obie Strony, stanowiącego zarys kontraktu partnerskiego.

III kw. 2026 r. - Podpisanie umowy partnerskiej.

Jakim doświadczeniem możemy się podzielić?

Zasoby i doświadczenia miasta:

Nasze największe doświadczenia bazują na świetnie zorganizowanej opiece senioralnej realizowanej przez wyspecjalizowane kadry Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Mamy 5 Domów Dziennego Pobytu (485 miejsc), Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zespołem Otępiennym, 47 mieszkań wspomaganych i treningowych dla 52 osób. Powstaje też Gminne Centrum Seniora wraz z kolejnymi 30 miejscami całodobowego okresowego pobytu dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów. W mieście działa klinika i szpital (m.in. z oddziałem geriatrycznym) a także hospicjum. W planie jest utworzenie Zakładu Opiekuńczo Leczniczego.

W mieście prężnie działa Miejska Rada Seniorów oraz 2 Uniwersytety Trzeciego Wieku, które współorganizują Miejskie Dni Seniora. Najstarsi mieszkańcy nie dziergają na drutach, ale skaczą ze spadochronami, latają w tubie, biorą udział w leśnym survivalu, spływach kajakowych, olimpiadach sportowych czy bawią się na silent-disco.

Od wielu lat prowadzimy polsko-czeskie projekty nakierowane na wsparcie, aktywizację i zapobieganie wykluczeniu tej grupy beneficjentów. Obecnie w ramach Programu Interreg Czechy-Polska 2021-2027 jesteśmy Partnerem Wiodącym projektu „Wspólnie przez granice pokoleń”. Współpracujemy tu z polskimi miastami: Świdnicą i Kłodzkiem oraz czeskimi partnerami: Město Náchod oraz stowarzyszeniem Folklorní soubor BARUNKA z.s. Česká Skalice.

Wszystko chętnie pokażemy, o wszystkim ciekawie opowiemy.

Dane kontaktowe – Kędzierzyn-Koźle

Dariusz Kantor

Z-ca Kierownika Wydziału Strategii, Rozwoju
i Środków Pomocowych

e-mail: dariusz.kantor@kedzierzynkozle.pl

tel.: (+48) 77 40 50 370 / +48 512 773 020

język angielski: B1

Edyta Brabańska-Gawlica

Inspektor ds. finansowania pozabudżetowego

e-mail: edyta.brabanska@kedzierzynkozle.pl

tel.: (+48) 505 111 402

język niemiecki: B1

PL: Związek Miast Polskich

Hanna Leki tel: +48 661 545 141

Katarzyna Paczyńska tel: +48 605 552 471

Alicja Stachowiak tel: +48 663 232 232

zagranica@zmp.poznan.pl

CH: ENCO Urbaplan

Maren Kornmann tel: +41 774 379 157;

maren.kornmann@enco-ag.ch

Nina Dausch tel: +41 799 390 645;

nina.dausch@enco-ag.ch

Franka Kling tel: +41 588 170 000;

f.kling@urbaplan.ch

